

Az iskolateremtő Szabó T. Attila*

1. SZABÓ T. ATTILA, akinek születése századik évfordulóját ünnepeljük, az iskolához, az egyetemhez nem mint hivatalos intézményhez kötődött, ilyeneket nem is teremtett. Tanítani és nevelni elsősorban a saját példájával tanított és nevelt, és ebben hatása halála után sem szűnt meg. Tudósként pedig a *beavatás* mestere volt abban az értelemben, ahogy HAMVAS BÉLA ír erről: „Beavatni annyi, mint az embert a korszerű történeti magatartásról letépni, és az emberi alapállásra visszahelyezni. A beavatás az a generálművelet, amely az emberi létet a zavaros és rendetlen és homályos és tisztátalan légkörből kirántja, és tökéletesen megtisztítja és átvilágítja. A beavatás eszköze csak harmadsorban ismeret, másodsorban önmegtagadás, elsősorban pedig valami elmondhatatlan, aminek tudása fölött csak a beavató mester rendelkezik.” (2003: 5).

Tudjuk, hogy kik voltak az ő beavatói: édesanyja, Bartók Ida, Kelemen Lajos, Csűry Bálint, György Lajos. Neki magának, miután teológiai és tanári oklevelét megszerezte, rövid középiskolai tanárkodása idején ilyesmire nem volt lehetősége. Annál inkább fiatal kutatóként a terepen, nála fiatalabbak körében: Bábonyban, Kidében, Moldvában. A Ferenc József Tudományegyetem, amelynek tanára lett 1940-ben, az Erdélyi Tudományos Intézet, a Bolyai, majd a Babeş–Bolyai Tudományegyetem nem hivatalos oktatási intézményként voltak számára fontosak — ilyen értelemben a tanári munkát nem is szerette —, hanem a *beavatás* lehetséges helyszíneiként.

Az *iskola* legelvontabb és legigényesebb jelentésében ’tudományos irányzat’-ot jelöl. Ahhoz azonban, hogy a magyar nyelvészet időben egymást követő és személyi összetételében változó kolozsvári műhelyeit iskolaként határozhatjuk meg, nem kerülhető meg a fogalom bővebb kifejtése és az állítás részletesebb indoklása. Annál is inkább, mivel SZABÓ T. ATTILA, akinek az iskola megalapozásában döntő szerepe volt, kétkedéssel írt ennek jogosultságáról. Ezt azonban inkább az iskolateremtő mester szerénységének kell tulajdonítanunk.

2. Az iskola mint irányzat olyan szakmai műhelyt feltételez, amelyre köztudottan jellemző új kutatási irányok kezdeményezése, új paradigmák bevezetése

* Előadásként elhangzott a Debreceni Akadémiai Bizottság Szabó T. Attila-émlékülésén 2006. január 27-én.

és ezek határozott követése. Szintén jellemző rá a tematikában, módszerben, szemléletben megnyilvánuló sajátos karakter, amely nem jelent föltétlen egységet és egysíkúságot, s főképpen nem jelenthet belterjességet, hiszen ez éppen az új irányba való kibontakozást akadályozná.

Mindez időben úgy érvényesül, hogy több, egymást követő nemzedék folytatja az elődök által megkezdett nagyobb távlatú munkálatokat, de az egyes nemzedékeket nem csupán a követett paradigma folytonossága kapcsolja össze, hanem a tanítómester és tanítvány viszonya is. Az *iskola* így egyben a tudományos képzés, a beavatás virtuális intézménye is. Noha mindebben a meghatározó kezdeményező és összefogó, példamutató személyiségnek döntő szerepe van, a tudományos iskola csak olyan intézményi keretben valósulhat meg, amelyben egyszerre van meg a képzés és a kutatás lehetősége. Sem az egyszemélyes intézmény, sem a polihisztor nem válhat iskolateremtővé. Az egyedül működő tudósok lehetnek ugyan követői, akár csak az íróknak, művészeknek, de ez működésüket még nem teszi iskolává. Az intézményességhez hozzátartozik a publikációs fórum(ok) megléte is: a publikáció, a publicitás, a szakmai viták nyilvánossága és a kutatási eredmények folyamatos közzététele.

3. Sok kedvező körülménynek kell tehát egyszerre közrejátszania ahhoz, hogy valamely területen a szakmai törekvések *iskolaszerűen* érvényesüljenek. Kisebbségi helyzetben igen ritka a körülmények ilyen szerencsés összejárása. Kolozsváron a 20. század 30-as éveitől legalább egy félévszázadon át megítélés szerint a magyar nyelvészet ilyen kivételes helyzetbe került. Talán egyetemesen is ennek a kornak a jellegzetessége a paradigmákon való osztozkodás, az új paradigmák bevezetése.

A korábbi évszázadokban, mint SZABÓ T. ATTILA is nem egyszer számba vette (1942, 1970), a nyelvvel való tudatos foglalkozást — a nyelvi kodifikációt, a szaktudományok terminológiájának kialakítását, a tudományos igényű nyelvleírást, a nyelv eredetének és történetének vizsgálatát, a nyelvújítás hullámain stb. — Erdélyben is magányos nagy tudósok sora fémjelzi: HELTAI, GELEJI, APÁCZAI, MISZTÓTFALUSI, PÁPAI PÁRIZ, BENKŐ JÓZSEF, GYARMATHI SÁMUEL, ARANKA, BARÓTI SZABÓ DÁVID, KÖRÖSI CSOMA. De még az EME és a Tudományegyetem megalakulása után is a saját útjukat járó, nemzetközileg is úttörő BRASSAI SÁMUELEN és BÁLINT GÁBORON, valamint a néprajztudományt szervező és elsőként oktató HERRMANN ANTALON kívül a többi jelentős személyiség (SZINNYEI JÓZSEF, GOMBOCZ ZOLTÁN) túlságosan is a centrumhoz, Budapesthez és a budapesti iskolához kapcsolódott.

A helyzet CSÜRY BÁLINT fellépésével változik meg, az ő kolozsvári, majd debreceni működésével. Kolozsváron ő éppen az intézményhiány miatt nem válhatott iskolateremtővé, de az lett Debrecenben. Kolozsváron az igazi alapozás, a határozottabb kezdeményezés és föllépés SZABÓ T. ATTILÁra várt, aki előbb az EMÉ-be kapaszkodva, majd a Ferenc József Tudományegyetemen és az Erdélyi

Tudományos Intézetben jelentős szakmai vállalkozásokat indított el. Ennek hatása tartott két-három nemzedéken át, szinte a század végéig.

Az iskolákat korábban a viszonylagos elszigeteltség is erősítette karakterben. Napjainkban a *tudományos iskola* lassan értelmét veszti, mivel a kommunikáció új technikája révén megváltozott a tudományszervezés és a nemzetközi tudományos kapcsolatok rendszere. A mobilitás, a teljes nyitás, a személyes és az intézményes kapcsolatok és kapcsolódások új lehetősége más távlatokat nyitott a tudományos kutatásban. Ezért is óvakodom annak megítélésétől, tovább él-e a kolozsvári nyelvészeti iskola. Elszigeteltségében, remélem, nem él tovább, karakterben remélhetőleg igen, vagy azzá lehet, ha jó úton halad. Irányzatok természetesen ma is vannak a nyelvtudományban, a kolozsvári műhelynek is megvan a maga sajátos karaktere, de hogy ez hogyan értékelhető, azt ma még nem lehet megmondani.

4. Az iskolára, mint az előbbieken megállapítottuk, jellemző, hogy új kutatási irányokat kezdeményez, és hogy sajátos karaktert képvisel tematikában, módszerben és szemléletben. A kutatási irány újdonsága persze lehet viszonylagos: nem föltétlenül egyetemesen új, de abban a szakmai környezetben igen, amelyben a kutató működik. A magyar nyelvészetben föltétlenül ilyen volt a 30-as években a történeti és az élő földrajzi nevek gyűjtése és vizsgálata. Ennek kezdeményezője és példamutató képviselője SZABÓ T. ATTILA volt. 1933-ban jelentette meg a Magyar Nyelvben „A helynévgyűjtés jelentősége és módszere” című tanulmányát, négy évvel később az önkéntes gyűjtők számára is használható népszerű módszertani útmutatóját az Erdélyi Iskolában: „Miért és hogyan gyűjtjük a helyneveket?”, 1943-ban pedig az Erdélyi Tudományos Intézet Évkönyvében ennek 19. századi előzményeit foglalta össze (A magyar helynévkutatás a XIX. században). Közben már folyamatosan gyűjtötte a levéltárból a történeti adatokat, tanítványaival elkezdte egyes erdélyi kistérségekben az élő földrajzi nevek monografikus gyűjtését és feldolgozását, és egyre-másra közölte főképpen elhomályosult motivációjú földrajzi nevek szótörténeti és etimológiai megvilágítását. Ez egyben olyan módszertan gyakorlati kidolgozását is feltételezte, amelyhez a későbbiekben más kutatók is igazodhattak.

Szintén SZABÓ T. ATTILA kezdeményezte az első, módszertani kísérletnek szánt magyar nyelv-földrajzi kutatást az Erdélyi Tudományos Intézetben. A háborús körülmények nem tették lehetővé a Kolozsvár környéki régió teljes nyelv-földrajzi fölvételezését, feldolgozását és kiadását. Mutatványnak szánt eredménye az Erdélyi Múzeum 49. évfolyamában és az ETF. 181. számaként jelent meg: „Huszonöt lap »Kolozsvár és vidéke népnyelvi térképé«-ből”, SZABÓ T. ATTILA, GÁLFFY MÓZES és MÁRTON GYULA munkájaként. Később e kezdeményezés tapasztalataiból, kérdőívéből kiindulva lehetett megtervezni több hullámban és egyre pontosabb felbontásban az egész Erdélyre kiterjedő nyelv-földrajzi

munkálatokat. Módszertani tanulságait a Budapesten elkészült „A magyar nyelv-járások atlasza” anyagának gyűjtésében is hasznosították.

A harmadik téma a magyar nyelvészetben CSÜRY BÁLINT által képviselt „szavak és dolgok” módszere, amely a dialektológia és a néprajz interdiszciplináris érvényesítését vezette be a népi kultúra meghatározott jelenségeinek, tárgyegyütteseinek vizsgálatában. SZABÓ T. ATTILA ezt a szemléletet inkább szótörténeti vizsgálataiban érvényesítette, NAGY JENŐ, aki közvetlenül CSÜRY tanítványa volt, MÁRTON GYULA és a nyomukba lépő következő nemzedék viszont az erdélyi hagyományos foglalkozások és az élő népi kultúra etnolingvisztikai kutatásaiban alkalmazta. Az interdiszciplinaritásnak ez az erdélyi hagyománya különösen az ötvenes évektől vált fontossá, amikor megszűnt a néprajz egyetemi oktatása, a diszciplína művelői — CSÜRY- és GUNDA-tanítványok — pedig jelentős részükben kiszorultak az intézményekből. Maga a dialektológiai kutatás, amelynek speciális területe a nyelvföldrajz és az említett népiszókincs-vizsgálat, a vizsgált jelenségek és a vizsgálati terep miatt tekinthető csak sajátosan erdélyinek, szemléletében és módszertanában nem különbözik az általános európaiktól.

Erdély sajátos helyzetéből adódóan már a 18. század végétől, majd az induló egyetemen és az Erdélyi Múzeum-Egyesületben is különös figyelem kísérte a magyar–román–szász nyelv- és művelődéstörténeti kapcsolatokat. Ez a hagyomány tovább élt a kolozsvári iskola 20. századi működésében is, némi egyoldalúsággal vált intenzívvé a háború utáni időszakban főképpen a magyar nyelv román elemeinek, kontaktusjelenségeinek történeti és jelenkori vizsgálata.

Szintén a kisebbségi helyzettel és a magyar szempontjából kedvezőtlen nyelvi folyamatok érzékelésével függ össze a nyelvművelés, a nyelvművelő mozgalom előtérbe kerülése a 30-as években. Az EME 1930-as marosvásárhelyi vándorgyűlése hagyományt teremtett: ettől kezdve minden vándorgyűlésnek volt olyan előadása, amely a nyelvápolás, nyelvvédelem kérdésével foglalkozott. Az Erdélyi Múzeumban 1935-től külön rovata volt a nyelvművelésnek, és ez a példa a többi folyóiratra, lapra is ösztönzőleg hatott. Rovatot indított a Pásztortűzben Császár Károly, a Keleti Újságban Dsida Jenő, a Brassói Lapokban Kacsó Sándor, az Erdélyi Iskolában György Lajos és Márton Áron. SZABÓ T. ATTILA munkásságát szintén végigkísérte a nyelvhasználat kérdéseivel való foglalkozás. Nem lehet véletlen, hogy tanulmányai, dolgozatai gyűjteményes kötetekben mindig első helyre sorolta nyelvművelő írásait. Bizonyára a magyar nyelv sajátos erdélyi helyzete befolyásolta őt és kolozsvári munkatársait abban, hogy a háború utáni évtizedekben a magyarországi nyelvművelőknél szigorúbbak voltak az idegen szavak és az új jelenségek megítélésében.

A nyelvtörténeti, főképpen szótörténeti kutatások, amelyek végül elvezettek az „Erdélyi magyar szótörténeti tár” megszerkesztéséhez, elméleti és módszertani tekintetben az újgrammatikusként ismert irányzathoz, közelebbről a budapesti iskolához kapcsolódnak.

5. Mi az a sajátos karakter, amely a tematikában, módszerben, szemléletben jellemzi ezt az iskolát? Közös vonás a kolozsváriak kezdeményezéseiben, és ezt programszerűen — elsősorban a maga számára — szintén SZABÓ T. ATTILA fogalmazta meg, hogy *a feltárt nyelvi anyag, a vizsgált jelenségek elsődlegesen Erdély múltjából és jelenéből valók*: „engem kora-kezdetől tudatos, célkitűzés-szerű határozottsággal elsősorban *a szülőföld* és közelebbről a mindenkori *közvetlen földrajzi-társadalmi környezet jelenségei érdekeltek és érdekelnek szenvedélyesen ma is.*” (1970: 12; a kiemelés tőle). A magyar szempontjából kedvezőtlen nyelvi folyamatok érzékeléséből fakad *a tudományon túlmutató missziós szerep és elkötelezettség* a halványuló múlt hiteles nyelvi adatainak feltárására és feldolgozására, a múltékony jelen nyelvi állapotának rögzítésére, lehetőség szerint a nyelvhasználat és nyelvmegtartás bátorítására. A módszerek a kutatási céloknak megfelelően változatosak, általában adataikban pozitívista módon bőségesek és hitelesek, a rokonterületek irányában nyitottak. Közismert, hogyan alakítható az adatok és az elmélet viszonya a kutatásban: vagy az adatok szerint alakul az elmélet, vagy az elmülethez igazodnak az adatok. Szabó T. Attila következetesen az előbbi híve volt.

6. Kutatási területek, új paradigmák kezdeményezésében a személyiségnek van kulcsszerepe. A megvalósításban tanítványok, munkatársak népes csapatának és több nemzedék kitaró munkájának. A kolozsvári iskola esetében CSÚRY BÁLINT és főképpen SZABÓ T. ATTILA volt ilyen kezdeményező, hosszú távra programot adó személyiség. Szűkebb környezetéből SZABÓ T. ATTILÁT elsősorban KELEMEN LAJOS és GYÖRGY LAJOS támogatta és bátorította. A második nemzedéket azok a fiatalok alkották, akik a háború idején és azt követően indultak el tudományos pályájukon: ÁRVAY JÓZSEF, GÁLFFY MÓZES, MÁRTON GYULA, rövid ideig IMRE SAMU, NAGY JENŐ, majd VÁMSZER MÁRTA, SZABÓ ZOLTÁN, MURÁDIN LÁSZLÓ, B. GERGELY PIROSKA, J. NAGY MÁRIA, BALOGH DEZSŐ, aztán az ötvenes-hatvanas években KÓSA FERENC, VÖÖ ISTVÁN, ZSEMLYEI JÁNOS.

A képzést, a kutatásba való bevezetést és beavatást már CSÚRY elkezdte a református kollégiumban, SZABÓ T. ATTILA folytatta abban a keretben, amelyet egyházi megbízással tanulmányi igazgatóként GYÖRGY LAJOS szervezett az egyetemen tanuló magyar bölcsészeknek (erről részletesebben lásd ANTAL 1992: 19–20). 1940-től már az egyetem lehetett a képzés fő intézménye szintén előbb SZABÓ T. ATTILA vezetésével, majd az ötvenes évektől egyre inkább a MÁRTON GYULÁÉVAL.

7. Külön is szólnunk kell SZABÓ T. ATTILA szerepéről az Erdélyi Múzeum-Egyesület működésében. Az EME, mint közismert, 1859-ben, az önkényuralom idején jött létre, első biztató jele volt a lehetséges szellemi, nyelvi ocsúdásnak. Alapintézmények nélkül egy nemzet vagy egy nemzeti közösség léte kilátástalanná válik. Az EMÉ-vel is a reményt nyerte vissza az erdélyi magyarság. És a

hozzá fűzött remény nem volt alaptalan: előkészítője lehetett a tudományegyetemnek, egyéb szakmai és művelődési intézmények létrejöttének. Amikor már működött az egyetem, mint SZABÓ T. ATTILA is írja (1942), az egyetem oktatóinak nem volt felhőtlen a viszonyuk az Egyesülethez. Fontosak voltak számukra az EME gyűjteményei, de már kevésbé maga az Egyesület. A 20. században az egyetem elvesztése után, a 30-as évektől újra az EME vált fontossá. És ekkor volt igazán fontos a szerepe abban is, hogy a magyar nyelvészet művelése erőteljes irányzatként erőre kaphatott. Kivétel ebben — és éppen SZABÓ T. ATTILÁnak köszönhetően — az 1940 és 1948 közötti időszak volt, amikor az újraindult egyetem és egyéb intézmények mellett is fontosnak bizonyult az EME és kiadványai. Maga SZABÓ T. ATTILA szakosztályi titkár volt, az Erdélyi Múzeum, az Erdélyi Tudományos Füzetek és az Évkönyvek szerkesztője.

8. A mintegy hét évtizeddel ezelőtt kezdeményezett kutatási irányok és témák nem zárultak le teljes egészében. A kezdeti nekilendülés után az ötvenes évektől jóval szerényebb tér és lehetőség nyílt a névtani, főképpen pedig a földrajzinév-kutatásra. Folyamatosan voltak és vannak ilyen jellegű kutatások, viszonylag sok a publikáció is, folyik a még SZABÓ T. ATTILA által gyűjtött történeti földrajzinév-anyag kiadása is (ennek a sorozatnak a legújabb kötetét mutatták be 2006. január 12-én Budapesten, az ELTE és a Károli Gáspár Református Egyetem közös rendezvényén). Ennek ellenére még mindig távol állunk attól, hogy Erdély történeti és néprajzi tájai szerint teljessé váljon a kép. Ehhez föltétlenül szükséges az eddigi kutatások régiónkénti kiegészítése, az adatok korszerű feldolgozása, azoknak az új, társadalmi és kognitív szempontoknak az érvényesítése, amelyeket az ilyen jellegű kutatásoktól ma joggal várnak el.

A nyelvföldrajzi munkák tekintetében a helyzet szerencsére ellentéte az előbbinek. „A romániai magyar nyelvjárások atlasza” kezdeményezője és megtervezője szintén SZABÓ T. ATTILA volt, kivitelezője a terepmunkában MURÁDIN LÁSZLÓ, a kiadásban JUHÁSZ DEZSŐ. Közelebbről várható a 10. és 11. kötet megjelenése. Az atlasz átfogóan mutatja be a keleti régió nyelvföldrajzát, és mivel az atlasz kiadása számítógépes feldolgozással történt, lehetőség lesz a rendkívül gazdag anyag további elemzésére is. A moldvai csángó, a hétfalusi és a Szilágyság nyelvatlasza szintén megjelent, publikálásra vár viszont a székely, esetleg a későbbiekben a TEISZLER PÁL által összegyűjtött Szamoshat nyelvtérképe.

Az „Erdélyi magyar szótörténeti tár”-nak eddig 12 kötete jelent meg. Ez a monumentális mű is azt példázza, hogy az, amit a kivételes személyiség kezdeményez, indít el, csak akkor valósulhat meg, ha kialakítja a maga műhelyét. A lehetőséget erre szintén a kolozsvári nyelvészet több nemzedéket átfogó iskolája biztosította. A Tár maga is a beavatás intézményévé vált az I. kötet megjelenése után: tanszéki munkatársaiból, barátaiból, tanítványaiból, családjá tagjaiból szervezett intézmény nélküli intézményt a professzor, olyan szótárszerkesztő szabad-

csapatot, amilyen soha nem volt, és bizonyára nem is lesz a magyar tudomány történetében. A helyzet és a kor kényszerének is szerepe volt abban, hogy idős munkatársak bármily szerény honorárium reménye nélkül ebben a munkában találták meg életük értelmét, hogy fiatalabb nyelvtörténészek ideális szakmai műhelyre találtak a munkaközösségben, és hogy többen más területen elkezdett szakmai karrierjüket módosították, adták föl önzetlenül. A Tár monumentalitásánál fogva túlhaladta az egyes emberi életeteket, súlyos örökségként és felelősségként hagyományozódik az újabb nemzedékre. A modern építőáldozat szomorú példájaként: 11 volt munkatárs, szerkesztő nem érthette meg a 12. kötet megjelenését 2005-ben. A Tár ma is újabb és újabb nemzedékek iskolája: főszerkesztője a legfiatalabb nyelvtörténész, FAZAKAS EMESE. Anyagából eddig hárman írtak nyelvtörténeti témájú doktori dolgozatot.

A nyelvi és kulturális kapcsolatok, kölcsönhatások vizsgálata szemléletileg és módszertanilag is átalakult az elmúlt két-három évtizedben. A korábbi összefoglaló munkákat jól hasznosítja, de jelentős mértékben korrigálja és pontosítja a mai szociolingvisztikai kutatás. A kolozsvári műhelynek anyagban és tapasztalatban is előnyt jelent az előző nemzedék munkája — az a történeti anyag is, amelynek feldolgozását legalább két évtizeden át SZABÓ T. ATTILA irányította —, megkönnyíti azt, hogy részt vegyen az egész Kárpát-medencére kiterjedő kétnyelvűség-vizsgálatokban. Nem véletlen, hogy a Magyar Tudományos Akadémia által kezdeményezett és 2001-ben létrehozott nyelvi kutatóállomás-hálózat erdélyi műhelye az ő nevét vette föl. Ez is jelképes kifejezése annak, hogy az örökség nem csupán a folytatás felelősségét rója a mai nemzedékre, de SZABÓ T. ATTILA szakmai és emberi példájával is tovább él.

PÉNTEK JÁNOS

Irodalom

- ANTAL ÁRPÁD (1992): *György Lajos életműve*. Erdélyi Tudományos Füzetek 210. sz. Kolozsvár.
- BALASSA IVÁN (1996): *Szabó T. Attila (1906–1987). Erdély nagy nyelvtudósa*. Bp.
- HAMVAS BÉLA (2003): Püthagorasz. *Kortárs* 47: 5–9.
- PÉNTEK JÁNOS (1981): A romániai magyar nyelvtudományi kutatások. In: *A romániai magyar nemzetiség*. Bukarest. 286–312.
- PÉNTEK JÁNOS (1993): Magyarságtudomány és magyar nyelvtudomány Kolozsváron. *Magyar Nyelv* 89: 288–96.
- PÉNTEK JÁNOS (2002): Örökség és kihívás. Az erdélyi magyar nyelvtudomány a század- és ezredfordulón. In: *Tizenkét év. Összefoglaló tanulmányok az erdélyi magyar tudományos kutatások 1990–2001 közötti eredményeiről I.* Szerk. TÁNCZOS VILMOS–TÖKÉS GYÖNGYVÉR. Kolozsvár. 15–50.

- SZABÓ T. ATTILA (1933), A helynévgyűjtés jelentősége és módszere. *Magyar Nyelv* 30: 160–180.
- SZABÓ T. ATTILA (1937): *Miért és hogyan gyűjtsük a helyneveket?* Erdélyi Iskola V/1–8. sz. Megjelent különnyomatként is.
- SZABÓ T. ATTILA (1942): *Az Erdélyi Múzeum-Egyesület története és feladatai*. Kolozsvár.
- SZABÓ T. ATTILA (1943): A magyar helynévkutatás a XIX. században. In: *Erdélyi Tudományos Intézet Évkönyve I*. Kolozsvár. 181–264.
- SZABÓ T. ATTILA (1970): Előljáró beszéd. In: *Anyanyelvünk életéből. Válogatott tanulmányok, cikkek I*. Bukarest. 7–15.
- SZABÓ T. ATTILA–GÁLFFY MÓZES–MÁRTON GYULA (1946): *Huszonöt lap „Kolozsvár és vidéke népnyelvi térképé”-ből*. Erdélyi Múzeum 49. sz. Megjelent még: Erdélyi Tudományos Füzetek 181. sz. Kolozsvár.